

KERA OY / ALGOL KARAPELLONTIE 8

RAKENNUSHISTORIANSELVITYS 2019

Sisällys

s. 3	Johdanto
s. 4	Yhtiön perustaminen ja tehtaan rakentaminen
s. 6	Laajennukset ja muutokset 1930-luvulla
s. 10	V. 1945 tulipalon jälkeiset korjaukset ja laajennukset
s. 16	1950-luvun lopun jälkeiset vaiheet
s. 21	Säilyneisyys
s. 23	Rakennuksen laajennus- ja korotusvaiheet
s. 26	Lähteet

Tilaaja

Algol Oy

Tekijä

Arkkitehtitoimisto SARC Oy

Risto Marila, arkkitehti SAFA

Liisi Wartainen, tait. yo (taitto, kaaviot)

Valokuvat

Arkistokuvat: ks. kuvatekstit

2019: Risto Marila

Oy Algol Ab, Karapellontie 8 kiinteistö (ent. Kera Oy:n kiinteistö)

Kaupunginosa: 54 Kilo, Espoo

Tontti ja kortteli: tontti 7, kortteli 54026

Katu- ja postiosoite: Karapellontie 8, 02610, Espoo

Käyttöönottovuosi: 1920 alkuperäisen rakennuksen valmistuminen

Alkuperäinen suunnittelija: Rakennusmestari L.E. Lehtinen

Alkuperäiskäyttö: Teollisuusrakennus

Alkuperäiset runkorakenteet: teräsbetonipilarit ja kantavat tiliulkoseinät sekä teräsbetoniset palkistolaatat

Alkuperäiset julkisivut: valkoiseksi kalkitut tiiliseinät

Kansikuva: Tehdas 1920-luvun puolivälin jälkeen, tehtaan oikeaan pätyyn lisätty poikkipääty ja eteläisivulle matala laajennus, EKM

JOHDANTO

Tämä rakennushistoriaselvitys on tehty Algol Oy:n tilauksesta. Tarve selvitykseen on syntynyt Espoon Keran alueen ja erityisesti Karapellon osa-alueen maankäytön kehitystyön johdosta.

Tontin alun perin keraamisen teollisuustoimintaan tehdyn rakennuksen muutos- ja laajennusvaiheet ovat poikkeuksellisen monimuotoiset. Selvitystyötä on hankaloittanut se, ettei rakennuksen alkuperäisen rakennusvaiheen aikana haettu nykyiseen tapaan rakennuslupia. Espoohan oli tuolloin maalaiskunta, asukasluku alle 9000. Kauniainen erotettiin Espoosta 1920, mutta kuntien välinen raja vahvistettiin vasta 1940-luvun lopulla. Rajan epämääräisyydestä 1920-luvulla johtuu se, että tehtaan katsottiin tuolloin sijaitsevan Kauniaisissa. Tehtaan nimi 1920–30-luvuilla oli toistakymmentä vuotta Grankullan Saviteollisuus Oy. Espoo muutettiin kauppalaksi vasta 1963 ja kaupungiksi 1972.

Vuoden 1945 muutostyölupia varhaisempia rakennuspiirustuksia ei ole Espoon Rakennusvalvonnan arkistossa, Kaupunginarkistossa eikä Espoon Kaupunginmuseolla.

Vuotta 1945 edeltäviä rakennusvaiheita on voitu rekonstruoida pääosin vertaamalla vuoden 1945 huolellisesti laadittuja muutos- ja laajennustöiden pääpiirustuksia (arkk. O. Ermala) valokuviiin 20-luvun puolisvälistä 50-luvulle.

Vuoden 1969 pakastevarastolaajennuksen ja vuoden toimistosiipirakennuksen vaiheita ei tässä ole tarkemmin käsitelty, koska niissä ei ole tehty merkittäviä muutoksia.

Ilmakuva kesäkuu 1944. Kuvasta näkyy kaikkiaan neljä savenottokuoppaa. Puolustusvoimien Tiedustelukeskus

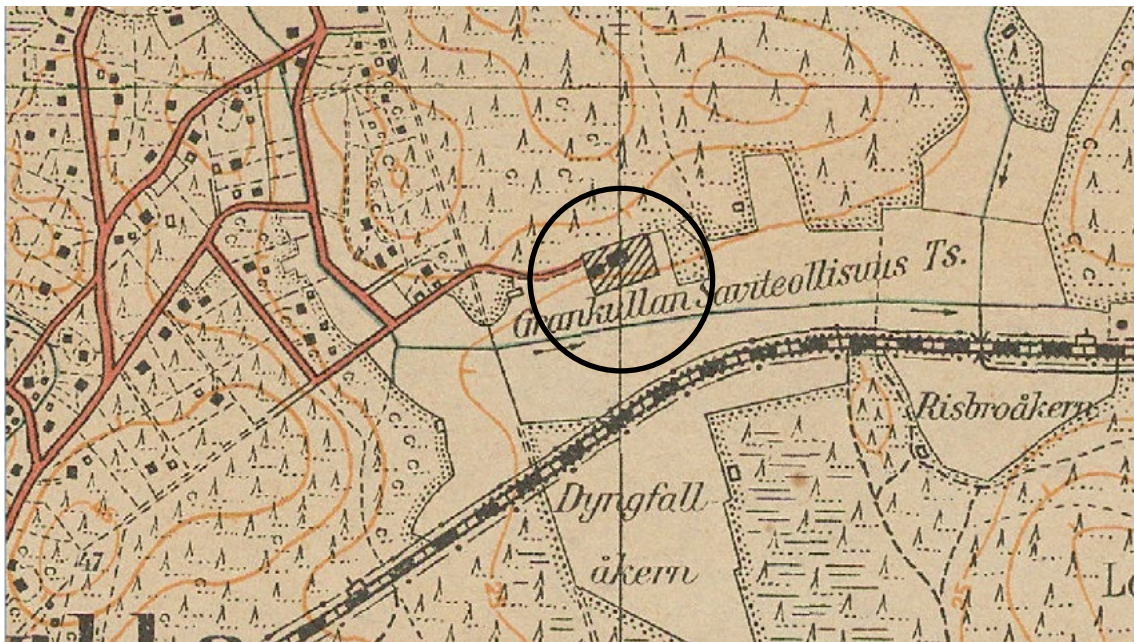
YHTIÖN PERUSTAMINEN JA TEHTAAN RAKENTAMINEN

Vuonna 1917 perustettiin Viherlaakson Kattotiili Oy niminen yhtiö arkkitehti Vilho Penttilän ja muutamien muiden henkilöiden aloitteesta. Kattotiilitehdas oli tarkoitus rakentaa uuden Kauniaisten yhdyskunnan ja Kilon väliseen laaksoon, rautatien viereen, myöhemmän Keran seisakkeen lähelle. Alueella oli hyvänlaatuista savea tehtaan tarpeisiin.

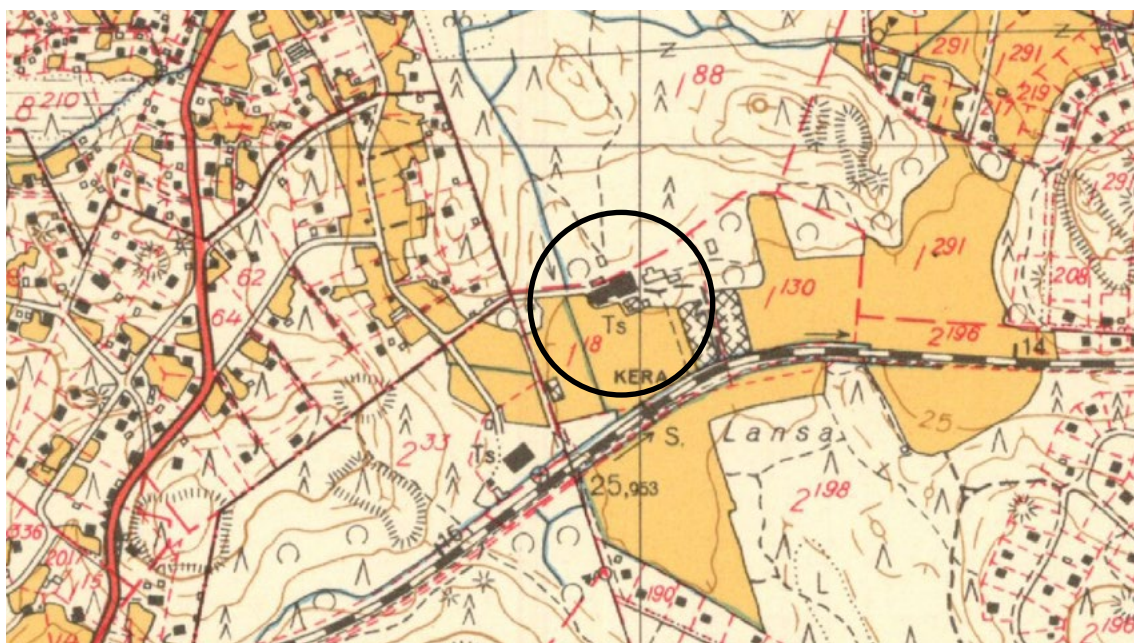
Arkkitehti Penttilällä oli vahvasti kristillinen elämäntapa ja hän oli mukana mm. nuorten sosiaalisissa hankkeissa. Hän oli ollut osakkaana tunnetussa arkkitehtitoimistossa Nyström & Petrelius & Penttilä.

Sisällissodan alkaminen tammikuun lopulla 1918 sotki suunnitelmia, mm. hankkeen puuhamies Penttilä sai väkivaltaisesti surmansa sodan alkuvaiheessa.

Rakennushanke viivästyi ja käynnistyi kunnolla vasta 1919. Tehtaan piirustukset laati rakennusmestari L.E. Lehtinen. Penttilän osuudesta suunnitelmiin ei ole säilynyt tietoa.

Topografikartta vuodelta 1932, mitattu 1931, Maanmittauslaitos

Peruskartta vuodelta 1960, kuvaus ja kartoitus 1957-60. Savenottokuopat merkitty. Maanmittauslaitos

Tehdasrakennus valmistui vuonna 1920. Tehtaan tuotantosuuntaa oli muutettu jo 1919, jolloin ohjelmaan tuli hienokeraaminen teollisuus. Sen katsottiin olevan kannattavampaa kuin kattotiilien valmistus. Penttilän murha on saattanut vaikuttaa tuotantosuunnan vaihtamiseen. Tuotantosuunnan muutoksen vuoksi yhtiön nimeksi muutettiin Viherlaakson Saviteollisuus Oy.

Tehdasrakennuksella oli kantavat tiliulkoseinät, muu runko oli teräsbetonia: kantavat pilarit ja laattapalkistot välipohjina.

Rakennus oli suorakaiteen muotoinen pohjaltaan noin 11,5 x 25 m². Siinä oli kolme kerrosta ja säterikatto. Kolmas kerros oli kattomuodon takia muita pienempi. Toiminnan merkittäviä elementtejä olivat savenpolttuunit. Aluksi uuneja oli kaksi. Niitä varten oli itäsisivulla noin 35 metriä korkea punatiilinen savupiippu. Tehtaan julkisivut olivat kalkkimaalatut.

Tehdas sijaitsi omalla maalla, johtajan asunto oli viereisellä tontilla. Tehdas sai tärkeimmät raaka-aineensa omilta

mailta, hiekan omista hiekkakuopista ja saven omilta savenottopaikoilta.

Tehdasrakennuksen lisäksi oli kaksi puurakenteista varastorakennusta ja puurakenteinen katos, pääasiassa polttouunien lämmityshalkoja varten. Halkoja käytettiin polttouunien lämmitykseen lähes koko keramiikkatehtaan toiminnan ajan, 1950-luvulle. Tehtaan maa-alueet olivat alkuvaiheessa yhteensä yli 11 ha.

Tehdas joutui taloudellisiin vaikeuksiin ja toimintaa jatkamaan perustettiin vuonna 1924 uusi yhtiö, nimeltään Grankullan Saviteollisuus Oy. Grankullan ja Espoon raja oli tuolloin vielä vahvistamatta, mistä lieenee johtunut Grankulla-sana tehtaan nimessä.

1920-luvulla rakennettiin eteläsisivun itäpäähän pulpettikattoinen kolmikerroksinen poikkipääty ja muulle eteläisivulle poikkipään levyinen yksikerroksinen laajennus.

Valokuva 1934. Laajennukset 1920-luvulta, varastorakennusta laajennettu poikkitaivalla osalla, EKM

LAAJENNUKSET JA MUUTOKSET 1930-LUVULLA

Vuodesta 1936 tehdas toimi Kera Oy:n nimisenä aina vuoteen 1958 saakka, jolloin toiminta lopetettiin.

Talvisodan aikana Strömberg valmisti tehtaassa sotatarvikkeita.

Vuosina 1937–39 korotettiin eteläsivun korkeus 2-kerroksiseksi, jonka päällä oli kolmanteen kerrokseen kuuluva matala osa. Lisäksi rakennettiin länsipäätyyn liittyvä 3-kerroksinen pulpettikattoinen konttorilaajennus. Sen

maantasokerros oli suurimmalta osin avoin ja sen kautta oli ajoyhteys tontille. Toimistolaajennuksen ja tehtaan päämassan eteläsivun räystääs oli tämän jälkeen yhtenäinen aikaisemman poikkipäädyn korkeammalle nousevaa vinoa räystästä lukuun ottamatta.

Tässä yhteydessä myös rakennuksen pohjoissivulla lienee tehty laajennus- ja korotustöitä. Tästä ei ole löytynyt tarkempia dokumentteja.

Kuva lounaasta 1930-luvun lopulta ennen 1939 tulipaloa. Eteläsivun korotus ja toimistosiipi laajennuksena, EKM / M Mannelin

Kuva kaakosta v. 1939 tulipalon korjausten ja laajennuksen jälkeen. Etualalla vedellä täyttynyt savenottoaikka, EKM / M Mannelin

Länsipääty palon korjausten jälkeen, yhtenäinen pohjoinen kattolape, EKM / M Mannelin

Palon jälkeinen tilanne Tuuletustorvet katolla korvattu harjan yhtenäisellä tuuletuskanavalla, ikkunat lsätty katon lappeen seinäosaan, EKM / M Mannelin

1939 kohtasi rakennusta tulipalo, jonka jälkeen tehtiin vaurioiden korjaus- ja laajennustöitä. Pohjoinen julkisivu oli niiden jälkeen nykyisen korkuinen ja sen leveys nykyinen.

Koska rakennuksen harja oli edelleen entisellä korkeudella, muodostui pohjoisesta kattolappeesta melko loiva. Eteläinen katto lape oli edelleen kaksijakoinen vanhaa perua. Alkuperäisen säterikaton muuta kattoa korkeampaa keskiosaa levennettiin alkuperäisen rakennuksen leveyteen. Eteläpuoliskon lapeosien väliseen matalaan seinänauhaan avattiin ikkunat. Kattomuodon vuoksi ullakko oli matala, samoin ullakon päätyikkunat. Katolla olleet kolme kevytrakenteista ilmanvaihtohormia poistettiin ja korvattiin harjalle rakennetulla pitkällä tuuletuskanavalla.

Savea lapioidaan talvisaikaan savenottopaikalla kuvassa näkyvään rekeen, EKM / M Mannelin

Aika vuodesta 1917:sta vuoteen 1958 oli Keran tehtaan tunnetun rakennuksen merkittävin vaihe. Heti alussa hankkeen puuhamies arkkitehti Penttilä sai surmansa. 1918 tehtaan tuotantosuuntaa muutettiin ennen kuin tehdasrakennus oli valmistunut. Kattotiilien valmistuksesta siirryttiin hienokeraamiseen teollisuuteen.

Valmistettiin punasavesta massatuotteita, saviruukkuja, kotitalousastioita. Mutta myös vaativampia ja taiteellisesti kunniahimoisia tuotteita tehtiin. Palkattiin keraamisia taiteilijoita ja käsityöläisiä esim. tuotteiden maalaukseen ja lasitukseen.

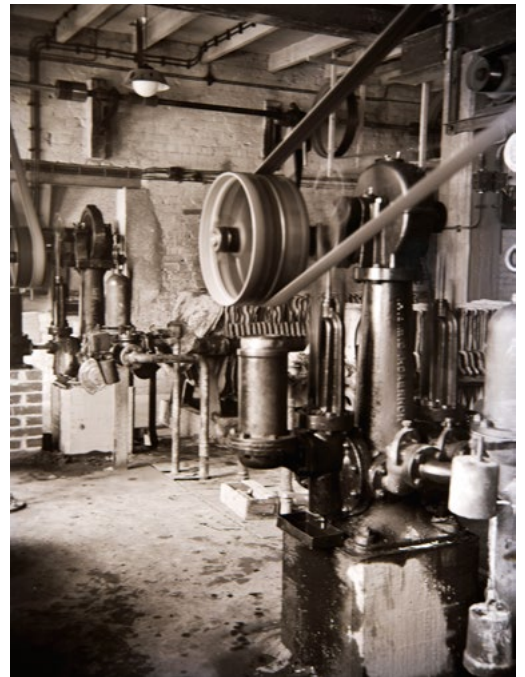
Hyvänlaatuista savea oli saatavissa tehtaan läheltä, omilta mailta, samoin tarvittava hiekka. Savi otettiin yleensä talviaikaan, jolloin vesihaitat kaivukuopissa olivat pienet. Myös tehtaan koneistus oli monipuolista.

Ilmakuva kesäkuu 1944, Puolustusvoimien Tiedustelukeskus

Imukaasumoottori pohjakerroksessa ennen v. 1945, EKM / M Mannelin

Suolapuristimet ja lietepumput pohjakerroksessa ennen v. 1945, EKM / M Mannelin

Keran konemuovausosasto 3.kerroksessa. Rakenteet ja ulkoseinät 1945 tulipalon jälkeiseltä rakennusvaiheelta jolloin eteläsivua korotettiin, vasemmalla näkyvä tavarahissi samalta ajalta, EKM / M Mannelin

V. 1945 TULIPALON JÄLKEISET KORJAUKSET JA LAAJENNUKSET

1945 tulipalon jälkeen 3.kerros korotettu, hissikonehuone lisätty, laajennus itään aloitettu

Vuonna 1945 rakennus paloi jälleen, ja tehtaan tuotanto-osien sanotaan tuhoutuneen, mutta vaurioiden laajuudesta ei ole tarkkaa tietoa. Korjaus- ja laajennustöissä rakennus sai nykyisen päähahmonsä. Rakennusta korotettiin, niin että siinä oli kolme täyttä kerrosta ikkunariveineen. Harjaa korotettiin noin 2,5 metrillä jolloin kattolappeista tuli jyrkemmät. Ullakosta tuli käyttökelpoisempi, ja se sai päätyihin täyskorkeat ikkunat.

Rakennusta jatkettiin itään päin 10 metrillä, koillisnurkkaan tehtiin uusi porrashuone ja lounaisnurkan porrashuonetta korotettiin ullakolle johtavaksi. Koko laajennusosaan tehtiin kellari ja myös vanhempien osien kellarin rakenteita ja muita portaita uusittiin.

Kellari toimi savi- ja terrakottavarastona.

Ensimmäisessä kerroksessa oli tässä vaiheessa neljä polttouunia, joista uusin oli suurin. Lisäksi tehtiin uusi tunneli.

Toiseen kerrokseen tehtiin lasitusosasto, taiteilijoiden työhuoneet, sekä itäpäähän laajat puku- ja pesutilat, keittiötilat ja ruokailusali.

Kolmannessa kerroksessa oli suuria yhtenäisiä tiloja mm. konemuovaussali ja kuivaushuone.

Rakennukseen asennettiin tässä yhteydessä uusi 1500 kg:n tavarahissi kellarista kolmanteen kerrokseen. Sille tehtiin ullakolle ja vesikaton yläpuolelle nouseva näyttävä konehuone. Suunniteltua toista, pienempää hissiä ei toteutettu.

Konttoriosan toisessa kerroksessa oli toimistotilat ja kolmannessa kerroksessa mm. näyttelytila. Konttoriosan katto tehtiin pulpettikattona, eikä piirustuksen mukaisesti harjakattoisena.

1940-luvun puolivälin jälkeisten korjaus- ja laajennustöiden jälkeen ensimmäisessä kerroksessa alkuperäisiä betonipilareita jäljellä enää vanhan keskiosan kahdessa pilaririvissä. Toisessa kerroksessa alkuperäisiä pilareita oli vielä vähemmän, kolmannessa ei lainkaan.

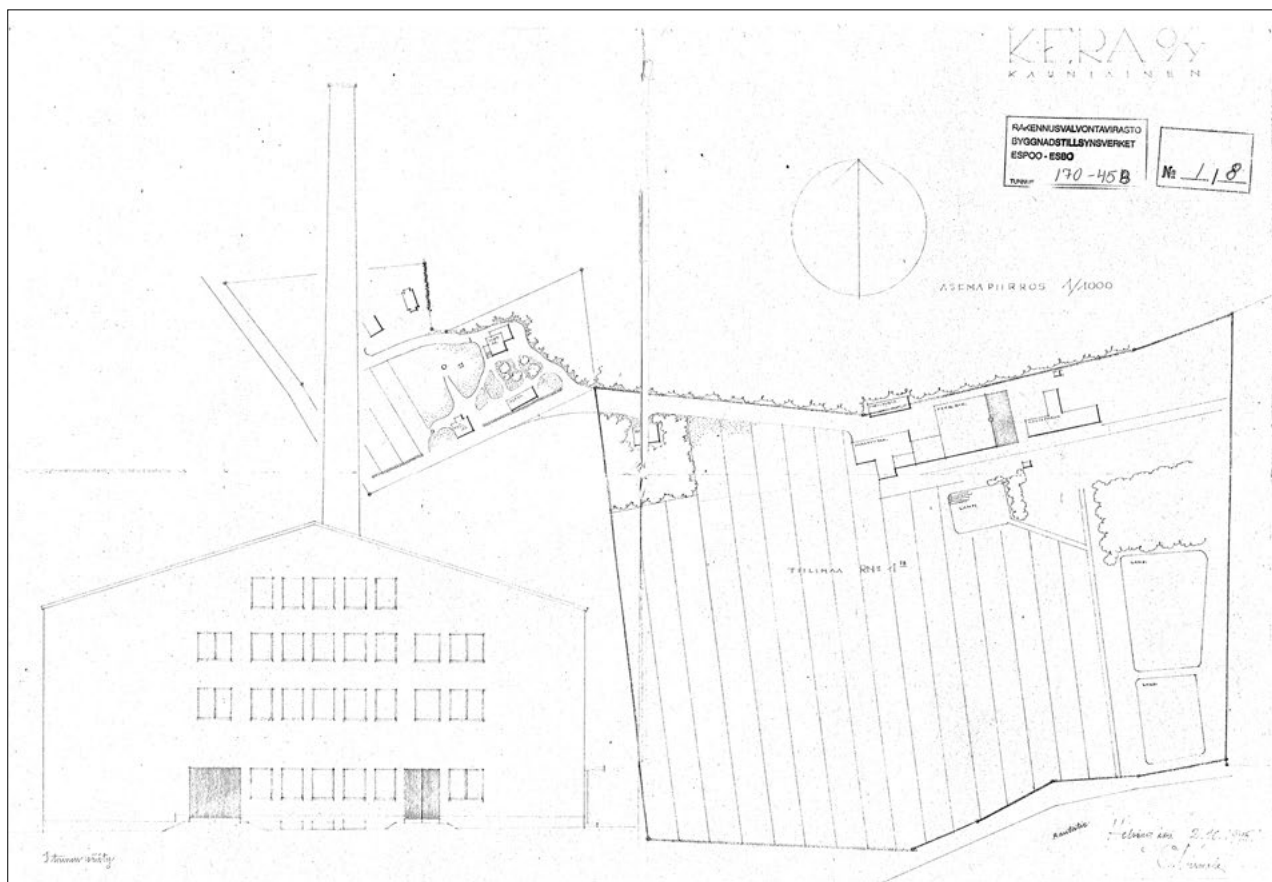
Korotusten ja laajennusten vuoksi niillä osin oli eri vaiheissa tehtyjä uusia välipohjia, mm. sivujen laajennusten ja itäpäädyn jatkeen osilla.

Koska taloa oli laajennettu useassa vaiheessa, alkuperäistä ulkoseinämuuria oli korjauksen ja laajennuksen jälkeen vain länsipäädyn alaosan keskellä. Kun vanhat ulkoseinät joutuivat laajennuksissa rakennuksen sisälle, purettiin ne, ja korvattiin betonipilareilla ja -palkeilla. Kokonaan uutta ulkoseinää tehtiin tällöin jatkeosalle ja korotuksille, siis myös eteläpäädyn yläosaan.

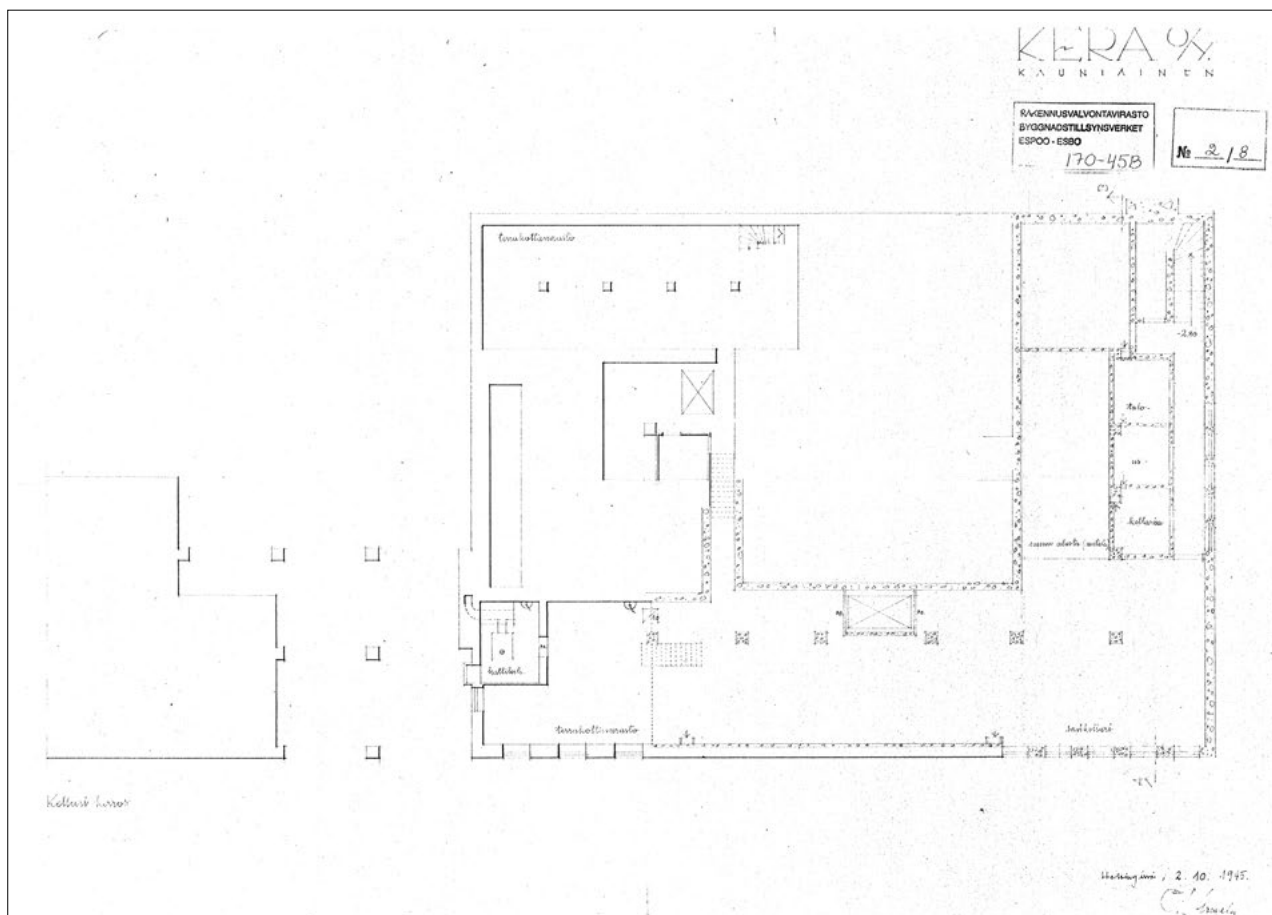
Uudet ulkoseinäosat muurattiin kalkkihiekattiilisinä, niin kuin jo aikaisemmatkin laajennukset oli tehty. Ennen 1939 tulipaloo oli tosin eräitä seinäosia muurattu Keran itse lyömillä punasavitiilillä.

Vuosien 1939 ja 1945 muutossuunnitelmat teki arkkitehti Onni Ermala.

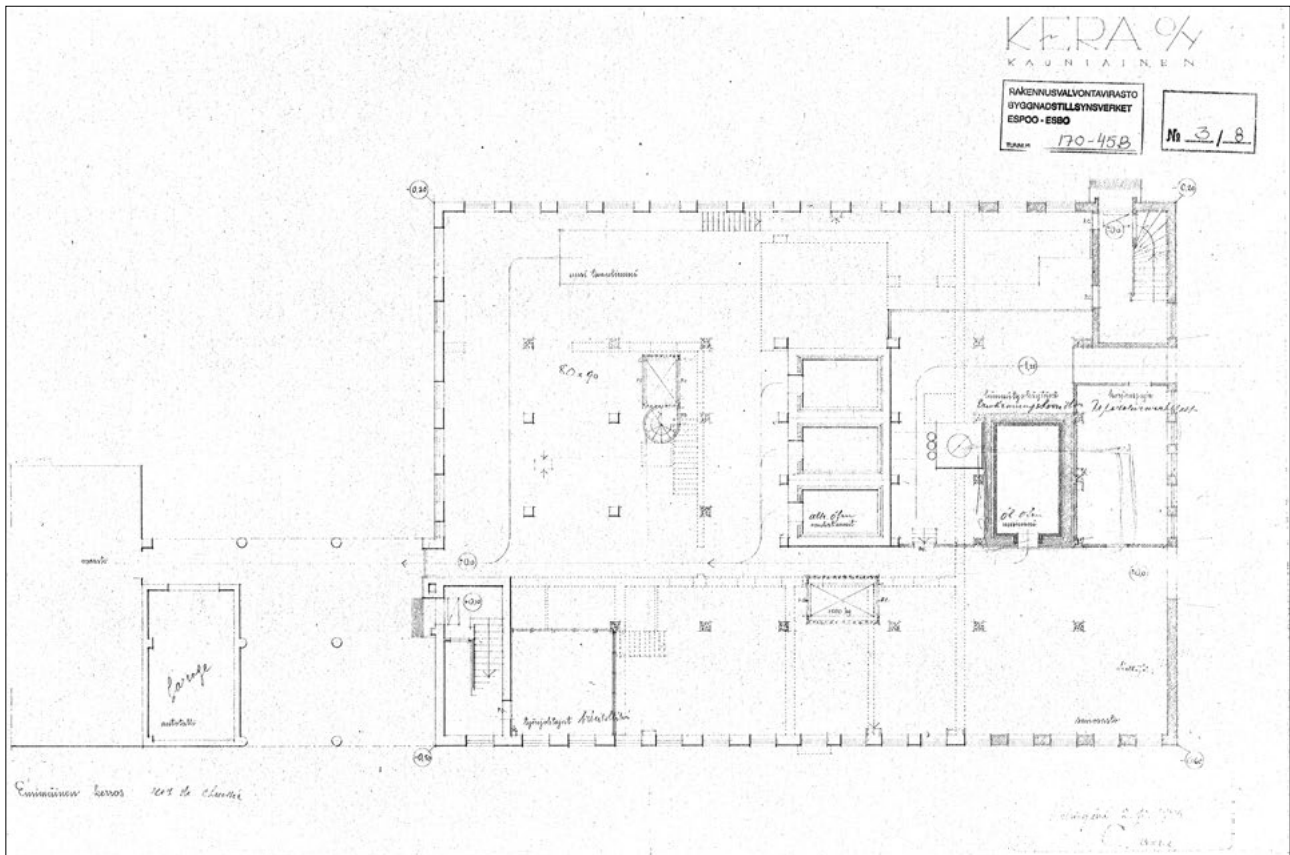
Piirustukset 1945

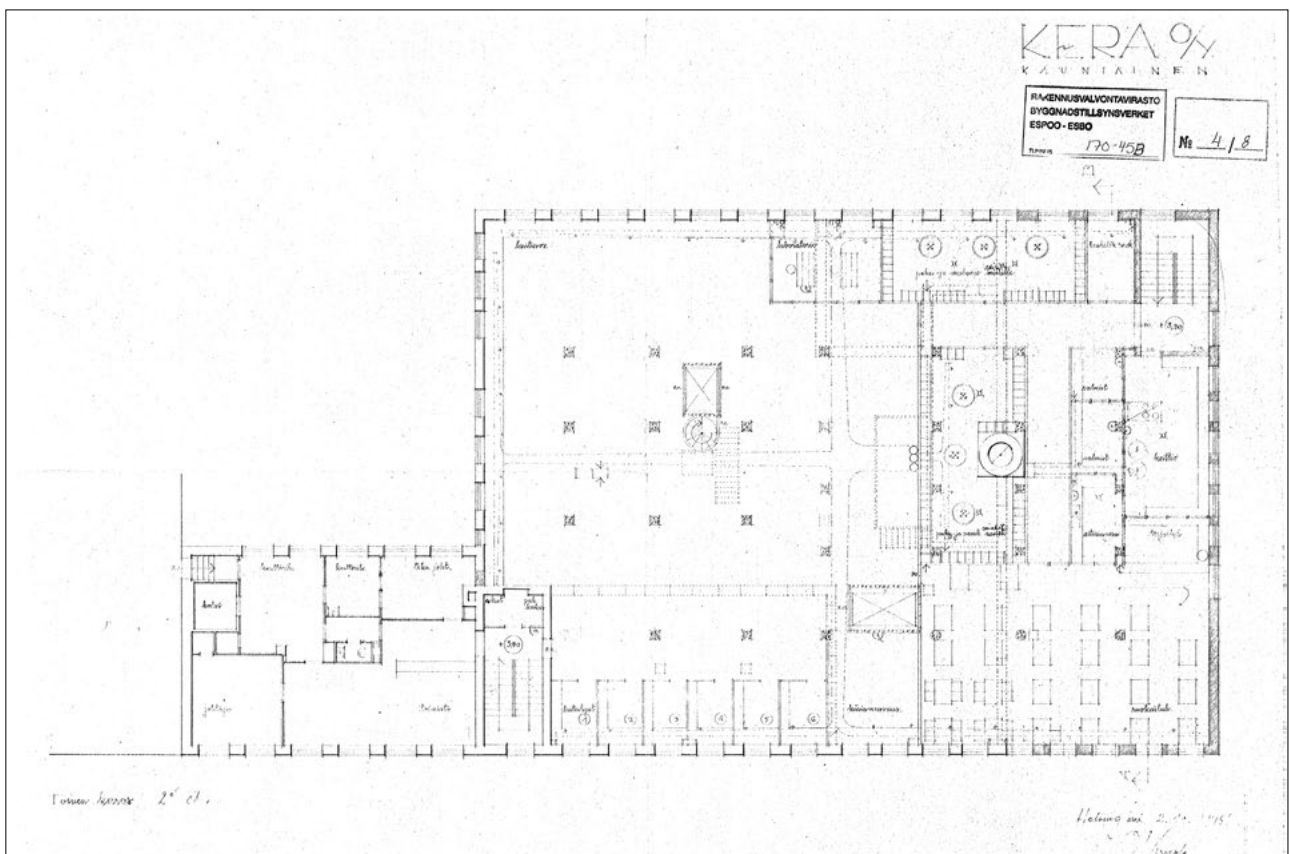
Asemapiirustus ja itäpääty, 1945

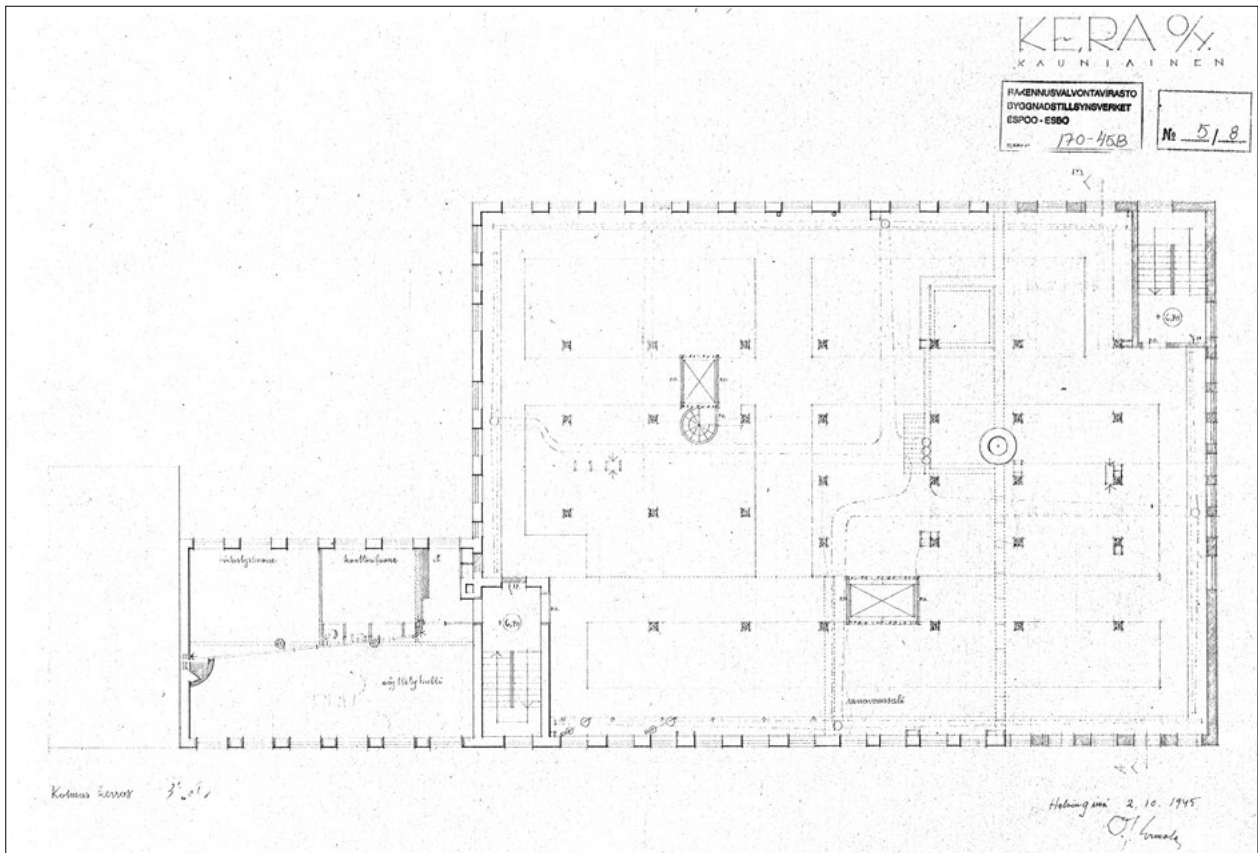
Kellari, 1945

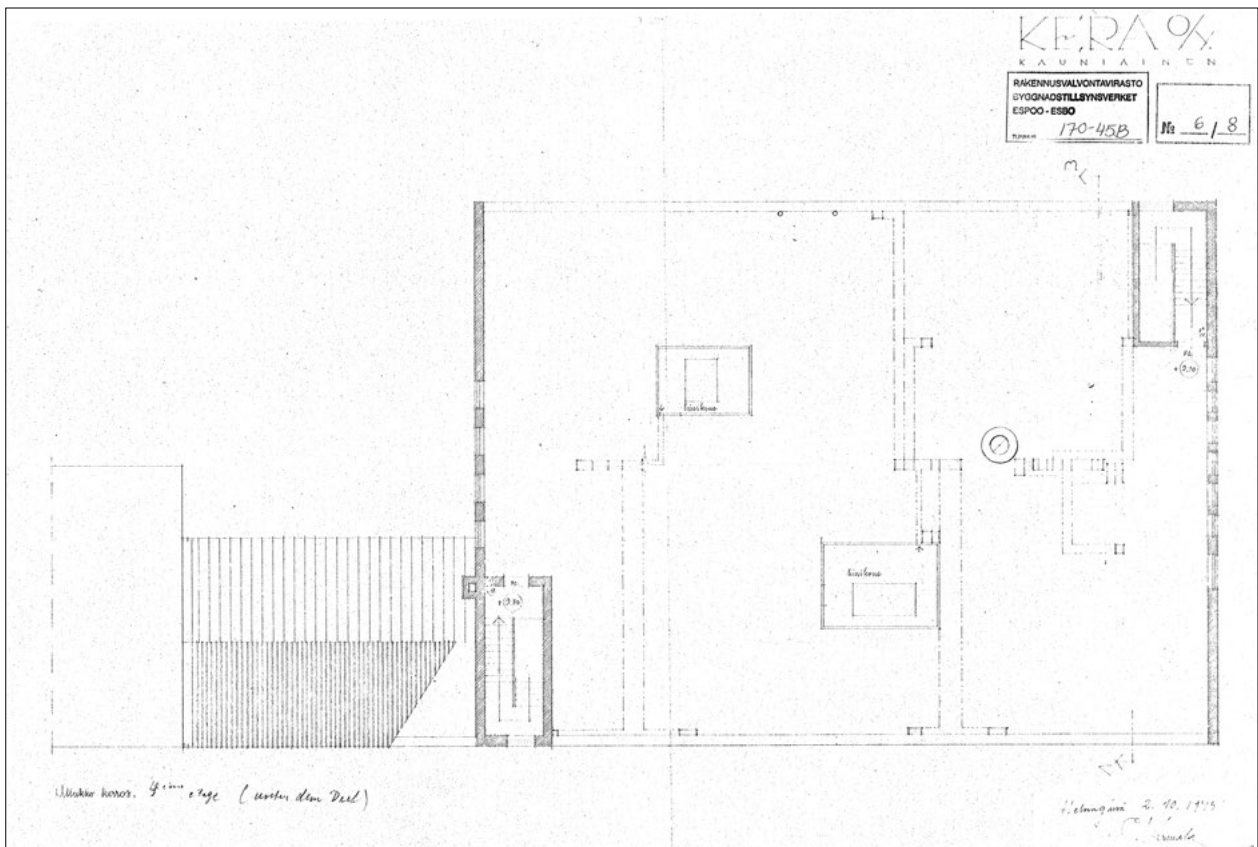
1. kerros, 1945. Oikealla uudisosa, porras ja suuri polttouuni, myös suuri osa muista pilareista näytetty uusina, uusi tavarahissi.

2. kerros, 1945. Laajennusosan lisäksi myös muut kantavat pilarit näytetty uusina.

3. kerros, 1945. Laajennusosan lisäksi myös muut kantavat pilarit näytetty uusina.

Ullakko, 1945. Kokonaan uutta rakennetta.

Rakennus 1948, laajennuksen ja korotuksen jälkeen. KaHi-tiilet hyvin nähtävissä, EKM / M Mannelin

Keran henkilökuntaa 1950 savenottoaltaan rannalla, EKM

Länsisivu 1953, ullakon korotus kattoja jyrkentämällä 2,5 metrillä 40-luvulta, EKM / Erkki Niukkanen

1950-LUVUN LOPUN JÄLKEISET VAIHEET

Vuonna 1958 Kera Oy:n toiminta lopetettiin kannattamattomana.

Oy Noster Ab

Seuraavista kiinteistöissä toimineista yrityksistä mainittakoon aikanaan Suomen suurin kalasäilyketehdas Oy Noster Ab. Sen perusti v. 1954 Pentti T. Ahola. Tehtaassa työskenteli lähes 200 henkilöä. Ahola omisti Nosterin vuoteen 1968 asti, jolloin hän myi sen Huhtamäki-yhtymä Oy:n Jalostajalle.

Nosterin sillikuljetusta, tehtaan itäpääty 1963. KaHi-tiiliseinä rappaamatta, EKM

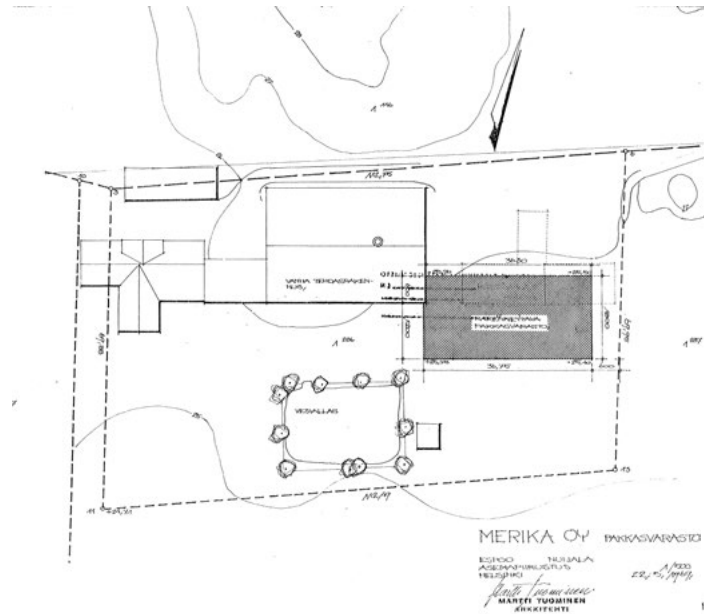
Oy Noster Ab, tehdassali 1963, runkorakenteet vielä tällöin yhtenäiset laajennusten jäljiltä EKM

Merika Oy

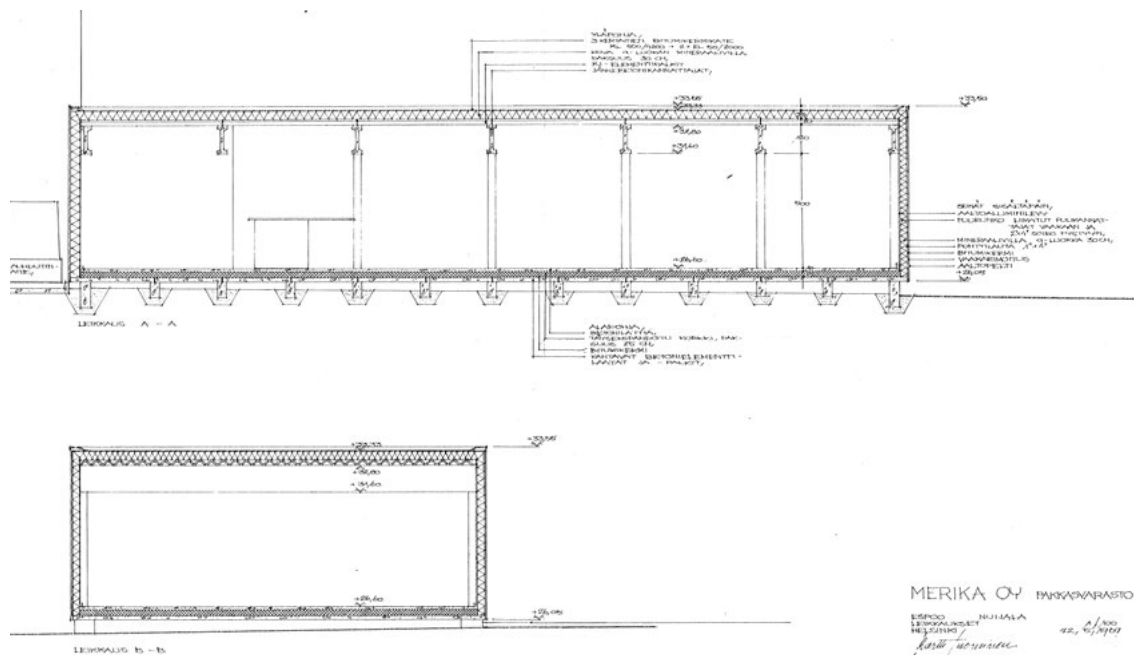
Vuonna 1969 perustettiin Merika Oy, puuhamiehinä Pekka Herlin ja Heikki Tavela. Yhtiö aloitti seuraavana vuonna entisessä Keran tehdasrakennuksessa tuotannon. Tehtaan tuotevalikoima oli silakasta tehtyjä murekepihvejä, kalapul-
lia ja -nakkeja sekä pakasteina että säilykkeinä.

Merika rakennutti vanhaan tehtaaseen liittyvän 660 m²:n pakastevaraston. Laajennuksen runko oli ulkoseinillä beto-
nipilarit ja betonielementtipalkit. Ulkoverhous oli harmaa-
ta kourupeltiä. Rakennuspaikan haltijaksi oli lupasuunni-
telmiin merkitty vielä Noster-sillin entinen omistaja Ahola.
Suunnittelija oli arkkitehti Martti Tuominen.

Raskaasti tappiollisesti toiminut Merika lopetti toimintansa
jo vuonna 1971 ja yhtiö joutui konkurssiin samana vuonna.

Pakastevarastolaajennuksen asemapiirros 1969. Entinen savenottokuoppa vesialtaana

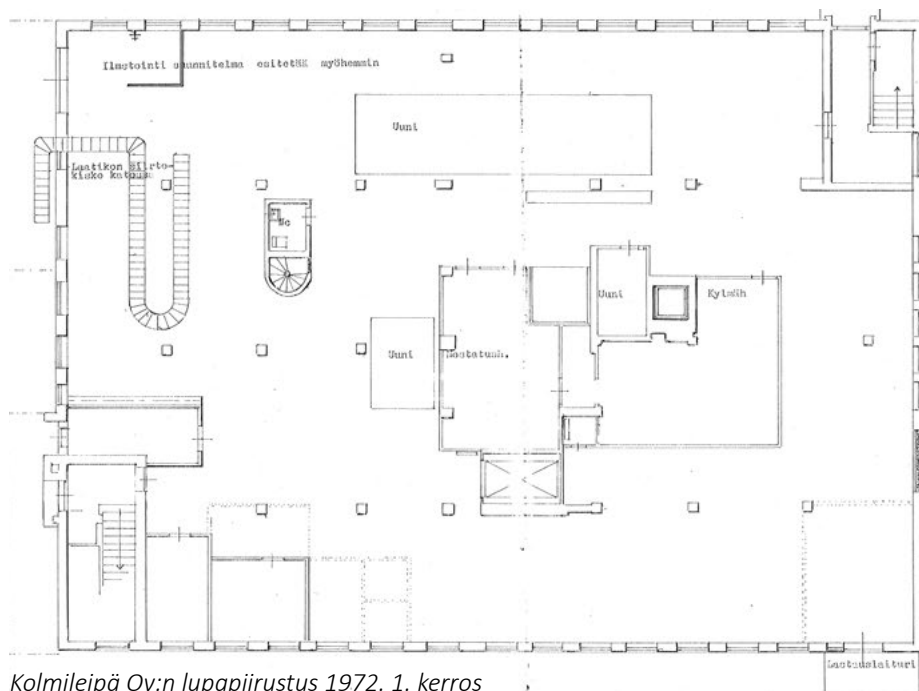

Pakastevaraston lupapiirustukset 1969, leikkaukset

Oy Coly Ab ja Kolmileipä Oy

Seuraava kiinteistön haltija oli Oy Coly Ab, joka ensimmäisenä työnään 1972 muutti toimistosiiven kolmannen kerroksen asunnoksi. Seuraavana vuonna Oy Coly Ab haki lupaa etupäässä jo aikaisempina vuosina tehdyille muutoksille. Rakennuksessa harjoitettiin pienteollista toimintaa.

Colyn jälkeen kiinteistö siirtyi Kolmileipä Oy:lle ja insinööri Tapani Salomaalle. Kolmileipä haki rakennuslupaa vuonna 1977. Yritys harjoitti leipomotoimintaa ensimmäisessä kerroksessa. Tilaan asennettiin leipomouuneja, tehtiin nostatushuone ja kylmähuone.

Kolmileipä Oy:n lupapiirustus 1972. 1. kerros

KARAFELLOTTIS 8		MCipirantur
KARAFELLOTTIS 8		MCipirantur 1/103
KATUNSILOJA	54	Antopirantur Eio 2
KORTTELI	54030	
TONTTI	1	Esposon 11.7.1977

1989 Uusi verhoos

Vuonna 1981 tehtiin näkyvä muutos, kun rakennuksen tiiliseinät verhottiin profiloidulla muovipintaisella pellillä. Seinäpinnat olivat vaalean harmaat, ikkunoiden välisen pellin piti olla tiilenpunainen ja ikkunoita kehystävien listoitusten tumman ruskeat. Entisen pakasteväestön ulkoseinät oli jo 1969 rakennettu ulkopintanaan muovipinnoitettu teräslevy.

Rakennusluvan hakija oli nyt nimeltään Kerabon Oy, Tapani Salomaa. Piirustukset laati Raimo Lahtinen.

1981 peltiverhouksen lupapiirustuksia

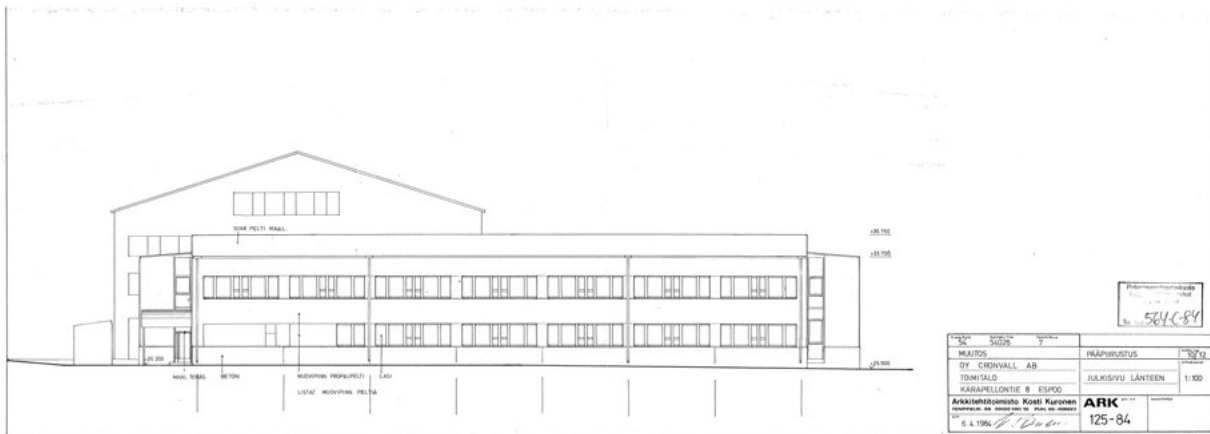
Oy Cronvall Ab

Suuri muutos kiinteistön alueella oli uuden toimistosiiven rakentaminen vanhan toimisto-osan jatkeeksi vuonna 1983. Tämä muutos tapahtui teräsliiketoimintaa harjoittaneen Oy Cronvall Ab:n omistusaikana.

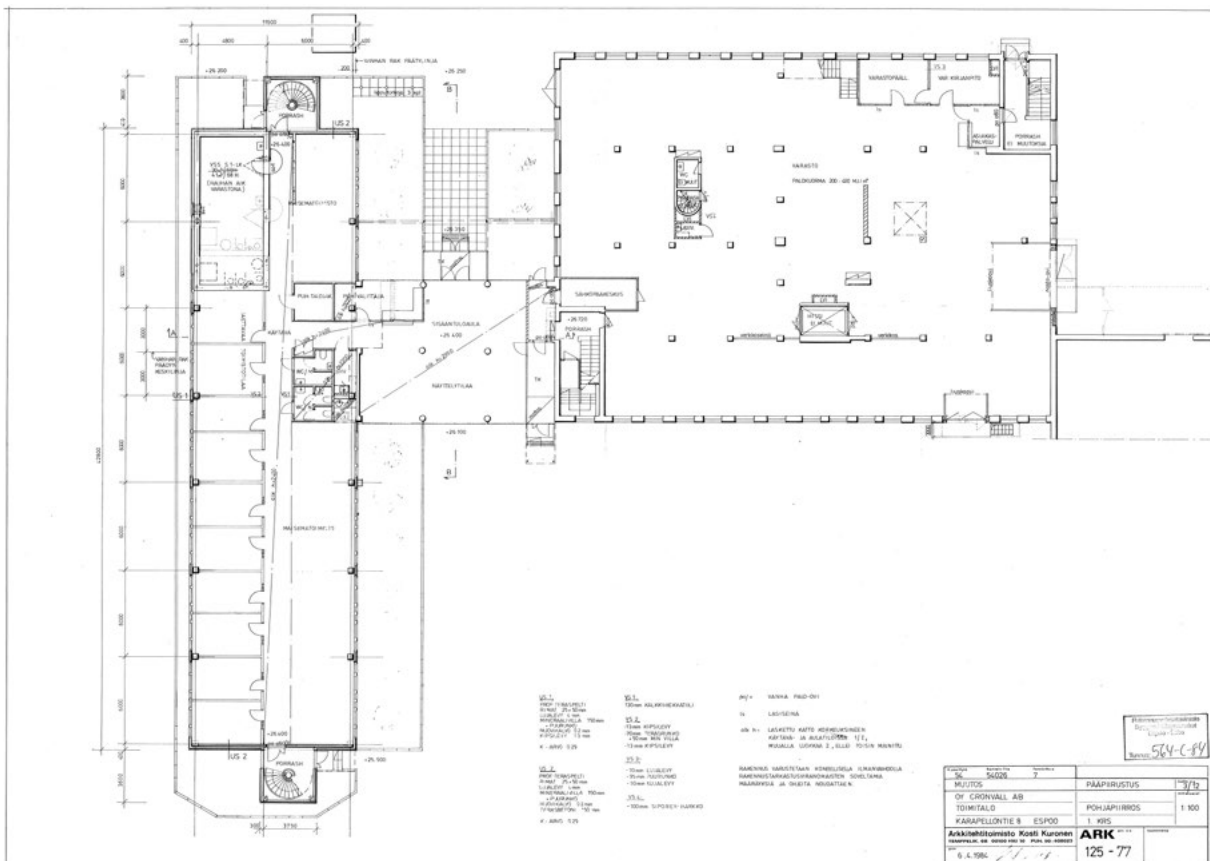
Laajennus oli kaksikerroksinen ja teräsbetonirakenteinen, pohja-ala 11,6 x 42,8 m² ja kerrosala 1159 m². Ulkoseinät olivat kevytrakenteiset, julkisivumateriaalina jälleen muovipinnoitettu teräspelti. Siivelle tehtiin laakea pulpettikatto. Ensimmäiseen kerrokseen rakennettiin väestönsuoja toimistolaajennusta ja vanhaa teollisuusosaa varten. Kaikissa Oy Cronvall Ab:n muutos- ja lisätoissa oli arkkitehtina Kosti Kuronen.

1930-luvun toimisto-osan avoin ensimmäinen kerros muutettiin uuden toimistosiiven sisäntuloaulaksi rakentamalla sille lasiseinät. Väliosian kolmas kerros purettiin, ja se madaltui näin uuden toimistosiiven korkuiseksi.

Vanha teollisuusrakennusosa muutettiin varastokäyttöön. Pääosa väliseiniä purettiin. Toiseen kerrokseen jätettiin sosiaalitilat ja keittiö kahvioineen. Vanha savupiippu purettiin tarpeettomana.

1983 Cronvallin toimistolaajennuksen julkisivupiirustus

Toimistolaajennuksen 1. kerros, vanhan toimisto-osan avoimesta osasta tehtiin lasiseinän sisäntuloaula

Algol

Varastorakennuksena toimineen vuoden 1969 pakastevauraston vaurioitunutta kattoa jouduttiin uusimaan entisen pakastuhuoneen osalla. Pakastuhuoneessa oli lämpötila ollut jopa -45°C , mikä lienee aiheuttanut vauriot. Kantavien palkkien päällä olleet ohuehkot MJ-palkit vaihdettiin entisellä pakastamo-osalla tavallisiksi ontelolaatoiksi.

1980-luvun lopulla Cronvall teki vanhalla osalla väliseinämuutoksia ja rakensi uuden sisäisen portaan 1. ja 2. kerroksen välille. Itäisen päädyn tavaraokea laajennettiin neljä metriä leveäksi.

Lupaa haettiin myös välipohjien sallittujen hyötykuormien nostamiseksi jopa yli kaksinkertaisiksi voimassa oleviin lupiin verrattuna. Rakennusvalvonta hylkäsi hakemuksen hankkimiansa asiantuntijalausuntojen perusteella.

Cronvallin jälkeen kiinteistön omistus siirtyi 1980-luvun lopulla Algol Oy:lle. Omistuksensa alkuajoina Algol harjoitti kiinteistössä itse kone- ja laitteollisuuteen liittyvää valmistus- ja huoltotoimintaa.

Vuonna 2019 rakennuksessa toimii vuokralla pienkoneiden myynti-, vuokraus- ja korjausalan yrityksiä, toimistoalan tukkuliike ja brodeerausta harjoittava yritys. Toimistosiipi on osittain tyhjä.

Ilmakuva nykytilanteesta, Espoon karttapalvelu

SÄILYNEISYYS

Valokuva 1926 jälkeen, EKM

Sama näkymä 2019

Yleistä

Alkuperäinen vuonna 1920 valmistunut tehdas oli pohja-pinta-alaltaan noin 11,5 x 25 m². Rakennuksessa oli yksinkertaistettu muunnos säterikatosta, jossa oli vain pitkien julkisivujen suuntaiset taitetut lappeet ja matala pystyosa lappeiden välissä. Rakennuksessa oli kolme kerrosta, joista kolmas kerros oli kapeampi kattomuodon vuoksi.

Ulkoseinät olivat massiivista tiilimuurausta. Betonisia laatapalkistoja kannattivat ulkoseinien lisäksi betonipilarit.

Ensimmäiset laajennukset ja muutokset tehtiin jo 1920-luvun puolivälin tienoilla, seuraavat 1930-luvun lopussa, ja sen jälkeen vuosien 1939 ja 1945 tulipalojen jälkeen. Vanha tehdasosa sai toisen tulipalon jälkeisten korjaus- ja laajennustöiden jälkeen nykyisen perusmuotonsa.

V. 1981 tehdasosa verhottiin muovipinnoitetulla pellillä, mikä muutti rakennuksen ilmeen radikaalisti.

Tämän lisäksi on rakennettu laajennuksina suuri varasto-osa ja toimistosiiپی.

Tehdasosan säilyneisyys

Ulkoseinät

Alkuperäisiä v. 1920 ulkoseiniä on säilynyt profiilipeltiverhouksen alla läntisen päädyn keskiosan alimmassa kerroksessa ja toisen kerroksen ikkunoiden alla. Laajennusten yhteydessä purettiin sisätiloihin jääneet kantavat ulkoseinien osat, ja ne korvattiin teräsbetonipilareilla.

Muut rapatut kalkkihiekkatiiliset ulkoseinät ovat 30-luvun lopun laajennuksesta ja korotuksista sekä 40-luvun laajennuksesta. Ne ovat muutamia aukotusmuutoksia lukuun ottamatta säilyneet vuoden 1983 peltiverhouksen alla. Pelityksen alla olevien seinien kuntoa ei ole voitu tarkastaa.

Alkuperäinen piippu on purettu.

Ikkunat ovat 40-luvulta tulipalojen jälkeiseltä ajalta. Niiden kunto on vaihteleva, pääosin huono. Myös muutamia uusia ja ulkonäöltään poikkeavia ikkunoita on asennettu, erityisesti eteläsivun kolmanteen kerrokseen.

Runko

Alkuperäistä teräsbetonirunkoa on saattanut säilyä jonkin verran ensimmäisessä kerroksessa vuoden 1920 rungon keskiosalla. Alkuperäiset puretut ulkoseinät korvattiin tb-pilareilla. Kahden tulipalon runkoa tuhoavia vaikutuksia ei näillä vanhimmilla rakennuksen osilla ole pystytty todentamaan.

Rakennuksen etelä- ja pohjoissivujen laajennusten runko-rakenteet ovat 1940-luvulta lukuun ottamatta muutamia varhaisempia laajennuksia. Itäpään laajennuksen runko on 40-luvun loppupuolelta.

Vesikaton muoto ja rakenteet, samoin kuin ullakon kantavat puurakenteet ovat 1945 tulipalon jälkeisen laajennuksen ja korotuksen ajalta. Vesikaton pinta on vaihdettu sen jälkeen.

Muut sisärakenteet ja kiinteät varusteet

Rakennuksen koillisnurkan porras on rakennettu 1940-luvulla kellarista ullakolle. Lounaisnurkan porras on pääosin 1930-luvun laajennusten yhteydessä, ullakolle se korotettiin ulottumaan 1940-luvun laajennusten ja korotusten yhteydessä. Rakennuksessa on purettu eri vaiheissa useita kerrosten välisiä sisäisiä portaita ja rakennettu uusia.

Keramiikkatehtaan alkuperäiset kaksi uunia ja myöhemmin lisätyt uunit on purettu. Alkuperäinen uuneja palvellut korkea savupiippu on purettu.

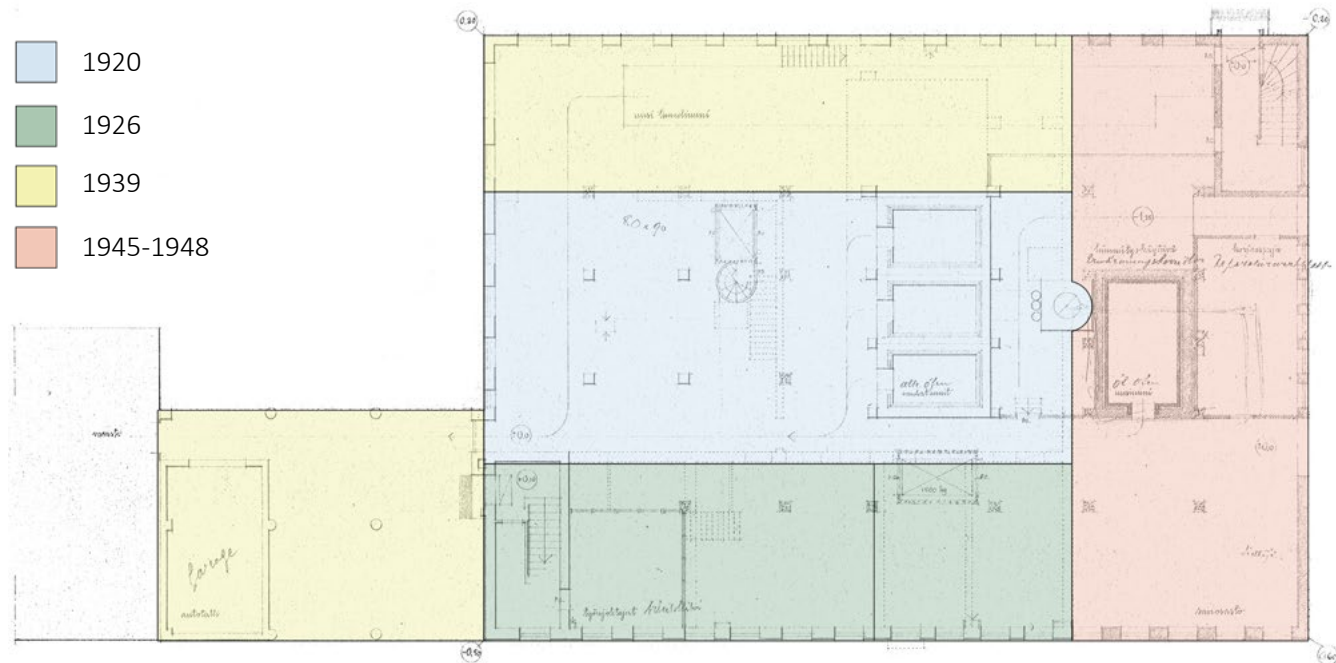
Yhteenveto

Rakennuksen alkuperäinen hahmo ei enää ole hahmotettavissa sen ulkoasussa eikä sen interiööreissä. Alkuperäistä ulkoseinää on säilynyt vain pieni fragmentti ja rakennusrunkoa mahdollisesti alaosan keskellä.

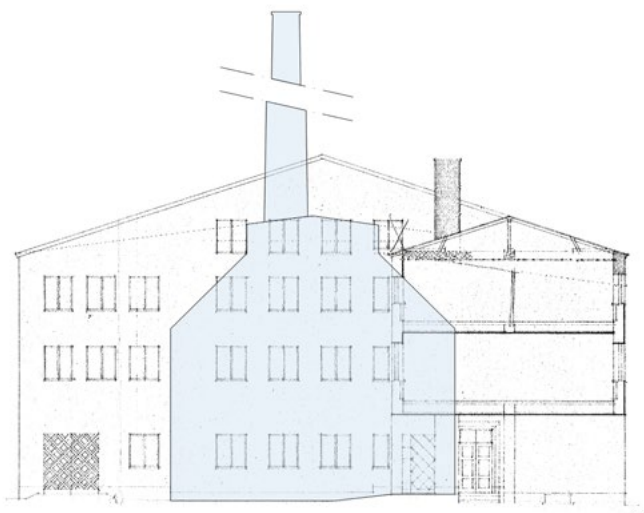
1920-luvun mukaisen tilanteen palautus ei ole mahdollista eri vaiheissa tehtyjen laajennus-, korotus- ja muutostöiden luonteen vuoksi. Sama koskee vuoden 1939 ulkoasun palautusta.

RAKENNUKSEN LAAJENNUS- JA KOROTUSVAIHEET

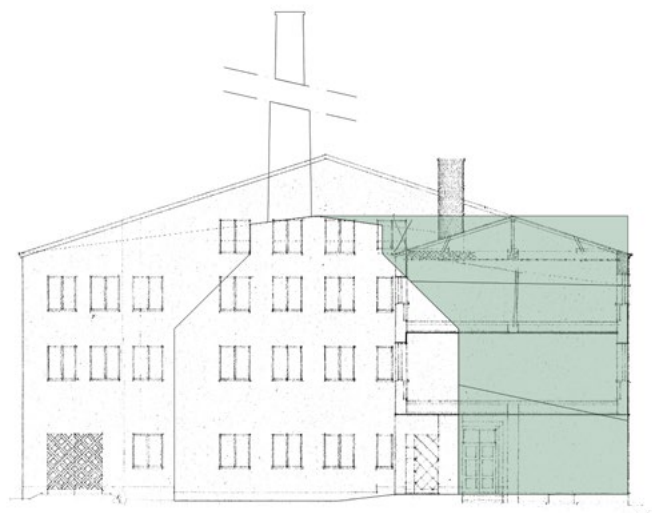
Esitettynä v 1945 pääpiirustuksissa

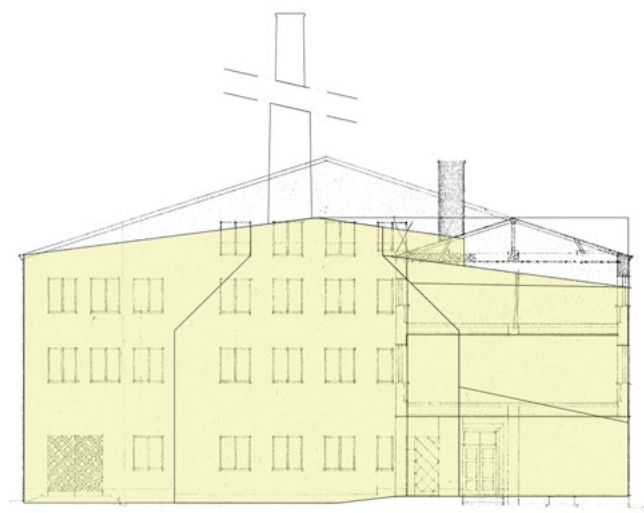
1. kerros, pohjapiirros. Laajennukset korkeussuunnassa näkyvät julkisivupiirustuksissa

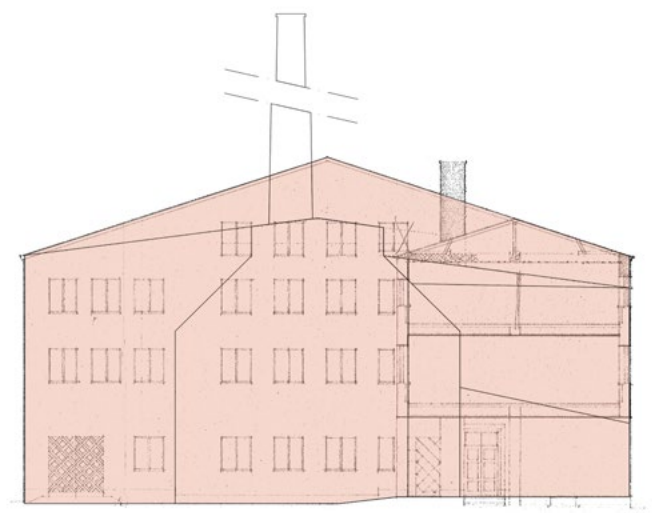
1920 länsisivu sinisellä

1926 länsisivun laajennusosa vihreällä

1939 länsisivun korotus- ja laajennusosa keltaisella

1945-48 länsisivun korotus punaisella

Eteläinen julkisivu. 1920 tilanne sinisellä

1926 eteläsivun laajennusosa vihreällä

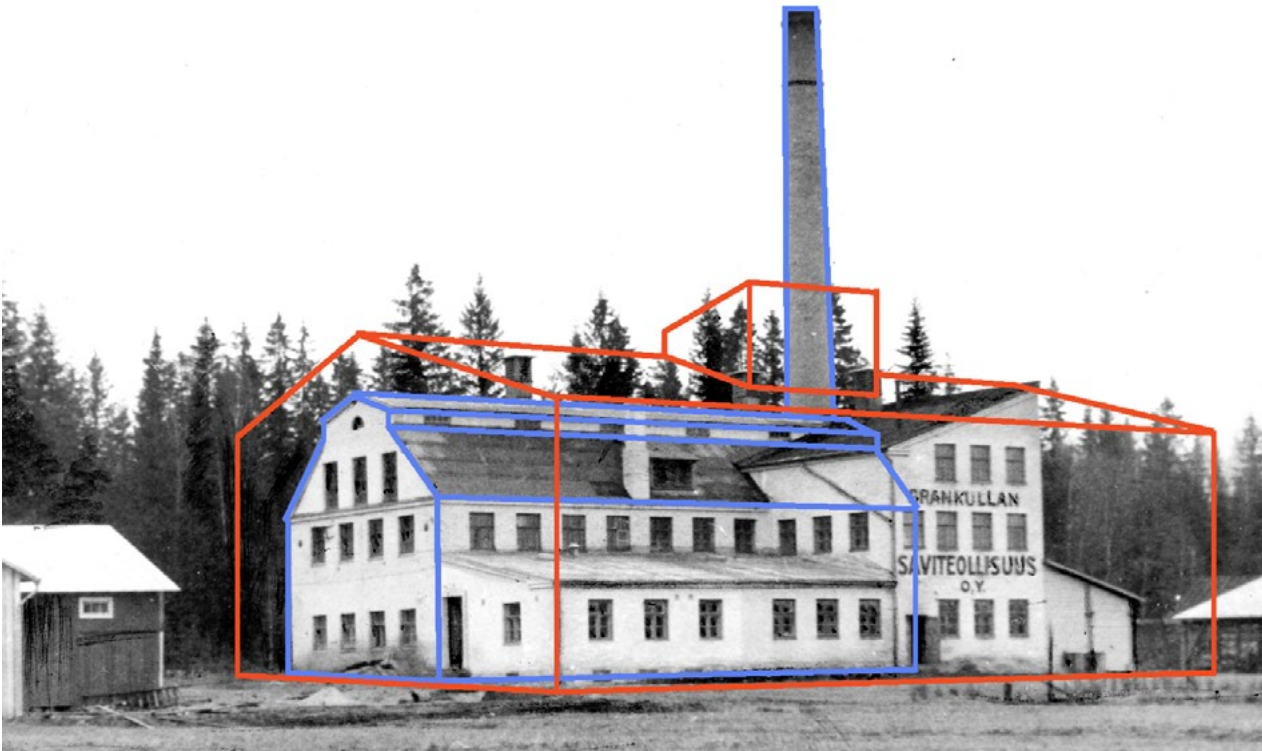

1939 eteläsivun korotus ja toimistolaajennus keltaisella

1945-48 laajennukset, korotukset ja muutos punaisella. Vastaa nykyistä rakennusmassaa

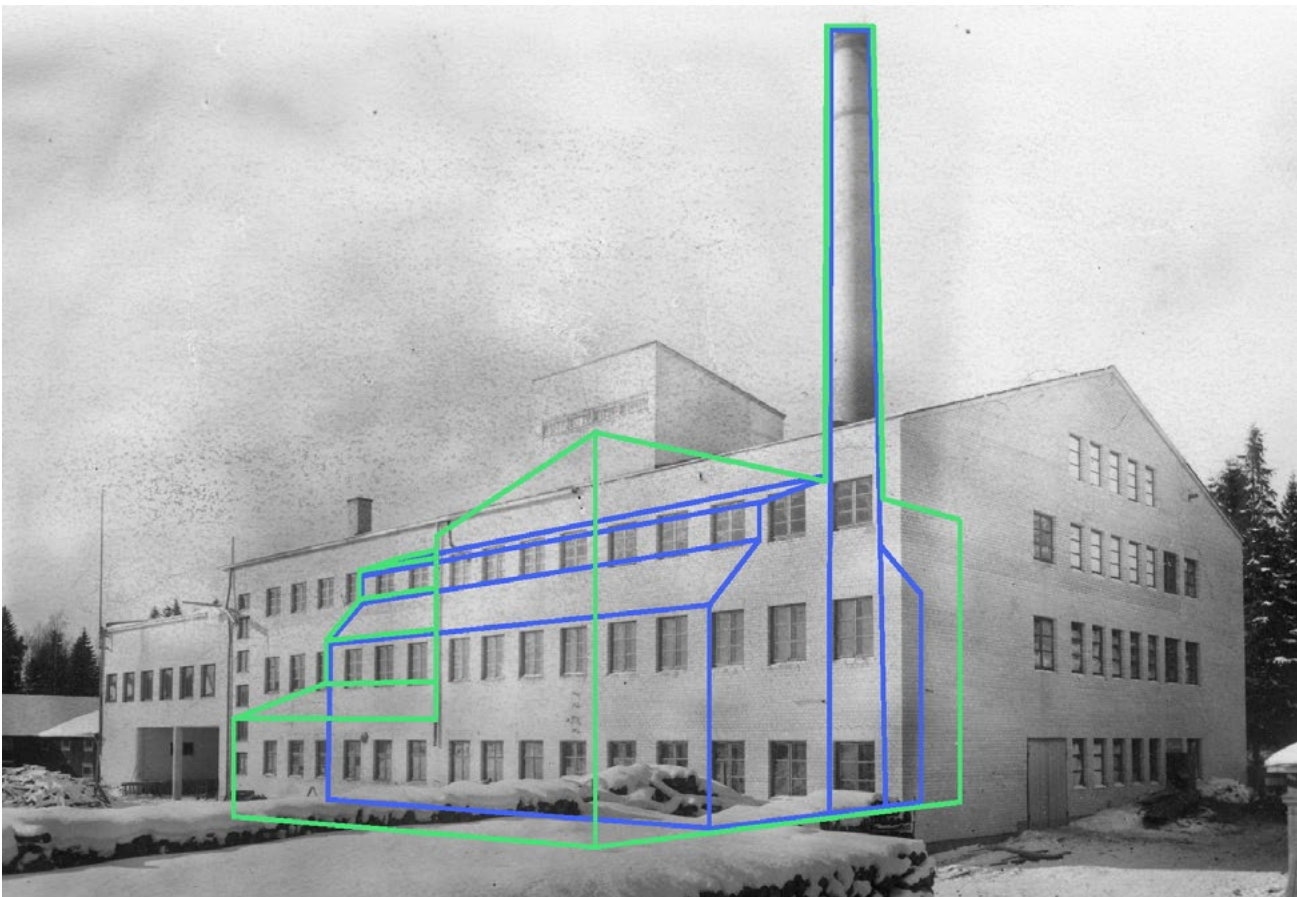
Rakennusmassan hahmot eri aikoina

Valokuva 1930-luvulta, ennen 1930-luvun lopun laajennusta ja korotusta. 1920-luvun laajennukset mukana.

■ Alkutilanne n. 1920

■ 1945 tulipalon jälkeisten laajennusten jälkeinen tilanne, vastaa nykytilannetta

Valokuva vuodelta 1948 laajennusten jälkeen, vastaa nykytilannetta.

■ Alkutilanne n. 1920

■ Tilanne ennen 1930-luvun tulipaloa.

LÄHTEET

Espoon Rakennusvalvonnan arkisto

- lupa-aineistot

Espoon Kaupunginmuseo

- Erkki Härö, Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema, toinen tarkistettu painos, 1991
- Espoon kaupunginmuseon kokoelmahallintajärjestelmä
- Lausunto Karapellontie 8:n purkulupahakemukseen, 29.5.2013
- Kaupunginmuseon kuvakokoelmat

Espoon kaupunki

- Keran osayleiskaava, Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, 24.3.2013
- Kera, Asemakaavan muutos, Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, 21.8.2017
- Arkkitehtitoimisto Inkeri Makkonen, Keran osayleiskaava-alueen rakennusten inventointi ja arvottaminen, 17.9.2013
- Keran osayleiskaava, Kulttuurihistorialliset aikakaudet ja maiseman kehitys 1300-luvulta 2010-luvulle, Tuo-mo Närä-nen, Kaupunkisuunnittelukeskus 2015

www.porssitieto.fi

- Merika Oy:n tiedot

SKS, Biografiakeskus, Suomen talouselämän vaikuttajat

- Oy Noster Ab:n tiedot

Puolustusvoimien Tiedustelulaitos, ilmakuvat 1944

Maanmittauslaitos, vanhat painetut kartat

V. A.M. Karikoski, Suomen teollisuus, s. 324-325, SKS:n kirjapaino, Helsinki 1951

Haastattelut

- Jyri Vilja, Espoon kaupunginmuseo
- Johannes Bargum, Algol Oy

Arkkitehtuurimuseo, arkkitehtiesittelyt

LIITE

Valokuvat nykytilanteesta

Itäpääty ja vasemmalla varastosiipi

Tehdasrakennus luoteesta, toimistolaajennus oikealla

Toimistolaajennus, tehdasrakennus ja varastolaajennus lounaasta

Tehdasrakennus ja varastolaajennus pihalta, lounaasta nähtynä

Tehdasrakennus nähtynä pihalta kaakosta

Toimistolaajennus ja tehdas nähtynä pihalta idästä

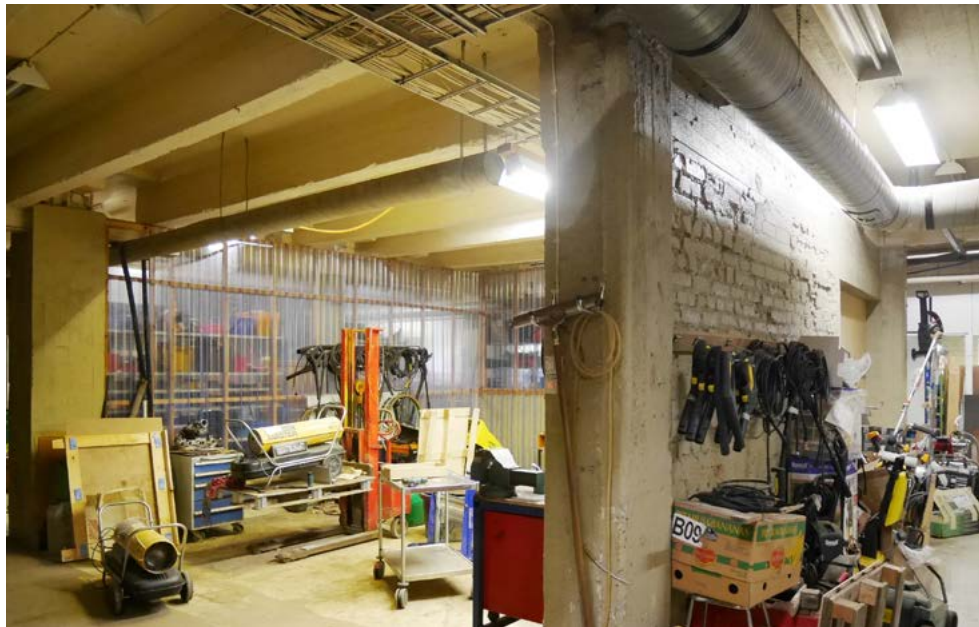
Toimistolaajennuksen länsisivua

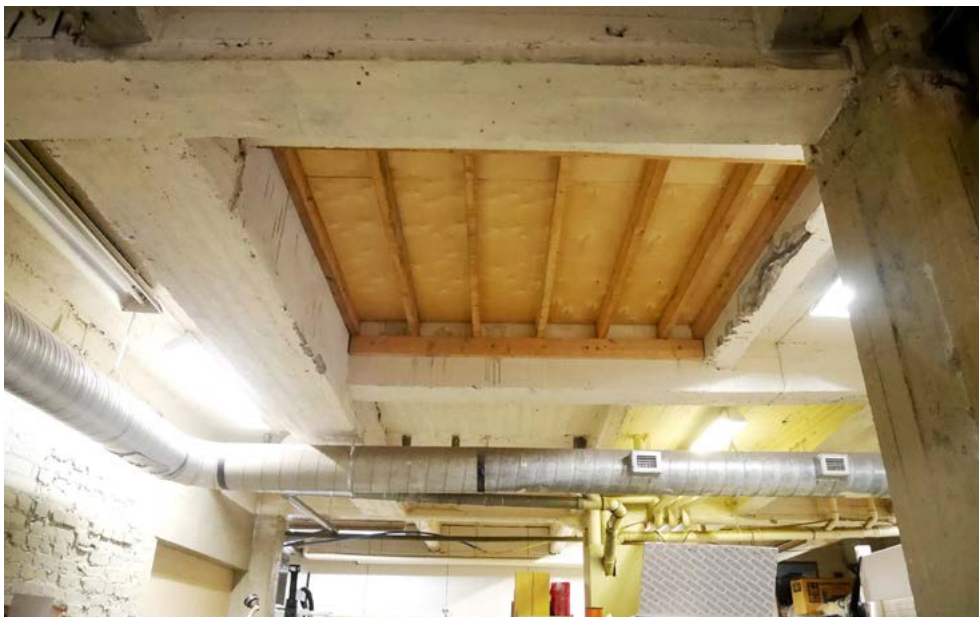
Tehdasrakennuksen eteläseinän detaljikuva

1.kerros. Yleisnäkymä rakennuksen itäpäästä länteen päin

1.kerros. Tiilimuurin vasemmalla puolella sijaitse Kera Oy:n aikana kolme polttouunia. Muurista oikealla oli savupiippu sekä sen oikealla puolella on ollut uusin ja suurin uuni

1.kerros. Purenun savupiipun kohdalla aukko peitetty puurakenteilla. Välillä tässä kohdassa on ollut tavarantoistaukko

1.kerros. Näkymä 1940-luvun laajennukselta v. 1926 laajennukseen. Ulkoseinä vltta 1926, katto korotusvaiheesta 1930-luvun lopulta

1.kerros. Kuvan oikealla puoliskolla seinä vltta 1926 ja katto 1930-luvun lopulta, korotustyön ajalta. Vasemmalla puoliskolla 1945 palon jälkeisen laajennuksen ulkoseinää ja välipohjaa. Valusauma katossa näkyy selvästi

1. kerros. Itäpäädyn ulkoseinää, pilarilinjan vasemmalla puolella talon ainoaa kohtaa jossa alkuperäistä 1920 ulkoseinää säilynyt 1. ja 2. kerroksen keskellä. Pilarin kohdalta purettu laajennuksessa alkuperäistä pohjoista ulkoseinää vltta 1920

1.kerros. Tulipalojen, muutosten, laajennusten ja tuotantosuuntien vuoksi tehtyjä runkorakenteen muutoksia

1.kerros. Tulipalojen, muutosten, laajennusten ja tuotantosuuntien vuoksi tehtyjä runkorakenteen muutoksia

1.kerros. Tulipalojen, muutosten, laajennusten ja tuotantosuuntien vuoksi tehtyjä runkorakenteen muutoksia

2.kerros. Näkymä 1940-luvun lopun laajennuksesta

2.kerros. Korotusvaiheissa otettiin ilmanvaihtokanavat huomioon palkkien suunnittelussa

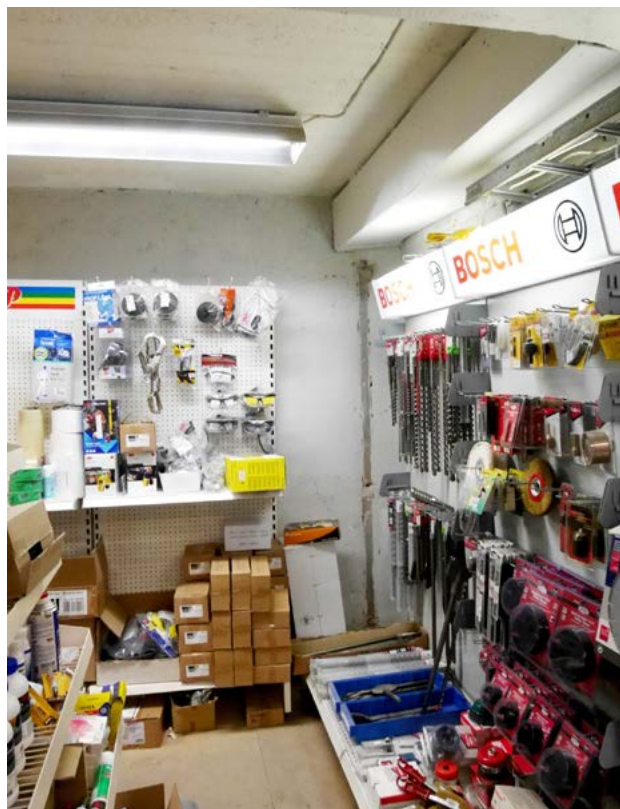
2.kerros 40-luvun 1500 kg:n tavarahissi on yhä käytössä, tosin alhaisemmalla painorajoituksella

2.kerros. Rakennuksen puuikkunat ovat pääosin 1940-luvun lopulta, jotkut huonokuntoisia

2. kerros. Eteläsivun laajasta sosiaalityöryhmästä muistuttavat vielä jotkut kaakeloitunut seinä

2.kerros. Puretun piipun paikka on rakennettu umpeen 1. kerroksen suuntaan puurakentein, 3. kerroksen ja ullakon lattioissa betonivaluun.

3. Kerros. Eteläsivun korotus 40-luvun loppupuoli. Osa ikkunoita korvattu poikkeavalla mallilla

3. kerros. Luoteisnurkan brodeerausyrityksen tila

Ullakko. Ullakko korotettiin 40-luvun loppupuolen korjaustyössä

Ullakko. Kantavat puurakenteet, IV-kanavia

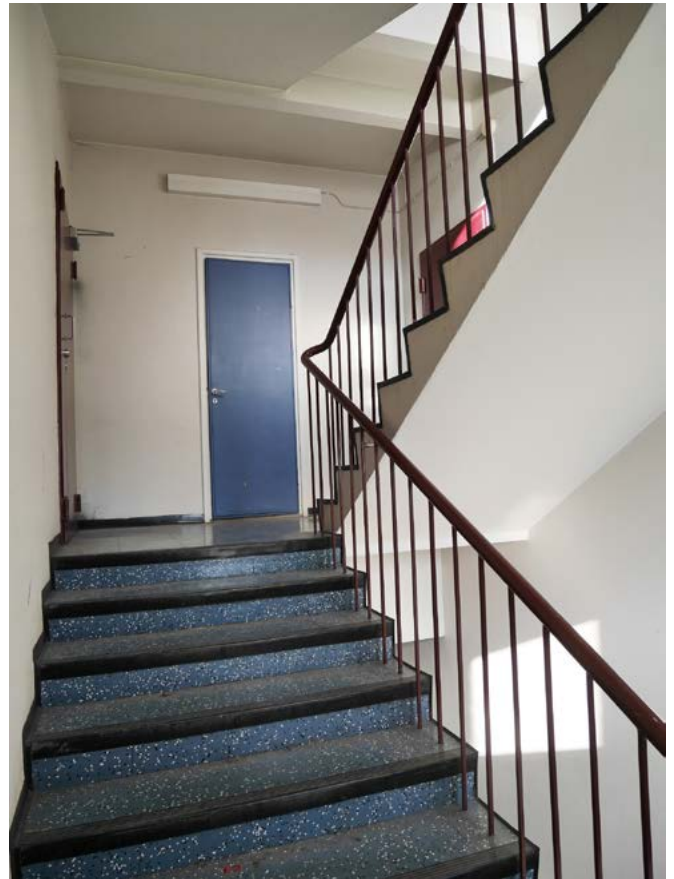
Ullakko. Seinät ja katto asbestisementtilevyä

Ullakko. Itäpäädyn suurehkot ikkunat, puurakenteet, katto ja seinät asbestisementtilevyä

Koillisnurkan porras, 1940-luvun loppupuoli

*Lounaisnurkan porras, 1930-luvun loppu 3, kerros-ullakko
1940-luvun loppu*

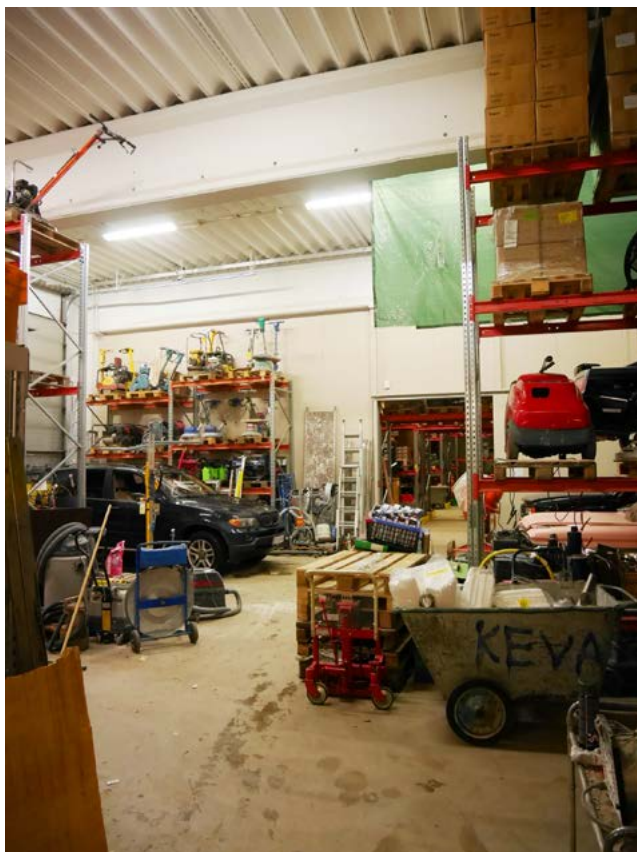
Toimistolaajennus, 1. kerroksen käytävä, n. 1983

Toimistolaajennus, 2. kerroksen käytävä, 1983

Eteläinen toimistosiiven kierreporras

*1970 pakastevarastoksi
rakennettu laajennus
nykykäytössä*